

Slobodno kretanje i život u Europi

*Vodič o pravima koja
imate kao građanin EU-a*

Ovaj vodič pomoći će vam da **bolje razumijete svoja prava** prilikom kretanja unutar Europske unije i dati detaljne i praktične savjete. Vodič se temelji na postojećem pravu EU-a do veljače 2013.

Ovaj vodič nije pravno obvezujući ni iscrpni dokument. Europska komisija ni osoba koja postupa u ime Komisije ne odgovara za uporabu informacija koje su njemu sadržane.

Europe Direct usluga je koja vam pomaže pronaći odgovore na pitanja o Europskoj uniji.

Besplatni telefonski broj (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Neki mobilni telefonski operateri ne dopuštaju pristup brojevima 00 800 ili naplaćuju takve pozive.

Više informacija o Europskoj uniji dostupno je na internetu (<http://europa.eu>).

Bibliografske podatke možete pronaći na kraju ovog izdanja.

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2013.

ISBN 978-92-79-30150-6

doi:10.2838/47432

© Europska unija, 2013.

Umnožavanje je dopušteno uz navođenje izvora.

Tiskano u Belgiji

TISKANO NA IZBIJELJENOM PAPIRU BEZ KLORA (TCF)

Vodič o pravima koja imate kao građanin EU-a **Slobodno kretanje i život u Europi**

Poglavlje 1. Što je građanstvo EU-a.....	4
Poglavlje 2. Tko može uživati to pravo.....	6
Poglavlje 3. Gdje možete ostvariti to pravo	9
Poglavlje 4. Priprema za preseljenje.....	10
Schengenska pravila.....	12
Poglavlje 5. Prva tri mjeseca.....	13
Prijavljivanje prisutnosti.....	14
Poglavlje 6. Nakon tri mjeseca	15
Poglavlje 7. Administrativne formalnosti.....	17
Građani EU-a.....	17
Članovi obitelji iz trećih zemalja.....	19
Sankcije.....	20
Poglavlje 8. Zadržavanje prava boravišta.....	21
Članovi obitelji.....	22
Poglavlje 9. Pravo stalnog boravišta.....	24
Administrativni zahtjevi.....	26
Poglavlje 10. Jednako postupanje.....	27
Poglavlje 11. Ograničenja	29
Poglavlje 12. Prijelazni aranžmani za radnike	32
Poglavlje 13. Zaštita vaših prava.....	34

Poglavlje 1.

Što je građanstvo EU-a?

Što to znači biti građanin EU-a?

GRAĐANSTVO EU-A

Svaka osoba koja ima državljanstvo neke države članice EU-a ujedno je i građanin EU-a. Građanstvo EU-a dodatno je i ono ne zamjenjuje nacionalno državljanstvo.

Građanstvo EU-a svakom građaninu EU-a daje niz važnih prava koja uključuju:

- pravo slobodnog kretanja unutar Europske unije i pravo naseljavanja bilo gdje unutar njezina teritorija
- pravo glasanja ili kandidiranja na izborima za Europski parlament ili na lokalnim izborima u državi članici EU-a u kojoj boravite, čak i ako niste njezin državljanin
- pravo na zaštitu diplomatskih i konzularnih tijela bilo koje države članice EU-a u zemljama izvan EU-a u kojoj vaša matična država članica nema predstavništvo ili konzulat
- pravo podnošenja predstavi Europskom parlamentu i pravo obraćanja Europskom ombudsmanu i svim institucijama i tijelima EU-a.

Ovaj vodič pruža informacije o vašem pravu slobode kretanja i boravišta unutar EU-a. Više informacija o ostalim pravima koja imate kao građanin EU-a možete pronaći na mrežnom portalu Europske komisije,

Your Europe <http://ec.europa.eu/youreurope>.

PRAVO SLOBODNOG KRETANJA

Pravo slobodnog kretanja jedno je od najvidljivijih i najomiljenijih prednosti Europske unije za pojedinačne građane. Oko **13 milijuna** građana EU-a iskoristili su to pravo i sada žive u nekoj drugoj državi članici EU-a. Građani EU-a iz poslovnih ili turističkih razloga godišnje putuju više od milijardu puta u neku drugu državu članicu EU-a bez provjera u schengenskom prostoru ili koriste brze trakove za graničnu kontrolu.

Člankom 21. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije određuje se da svaki građanin Unije ima pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenima u Ugovorima i u mjerama donesenima radi njihove provedbe.

MJERODAVNO ZAKONODAVSTVO EU-A

Mjerodavni je pravni okvir **Direktiva 2004/38/EZ*** (u daljnjem tekstu Direktiva). Ta se Direktiva primjenjuje na sve države članice EU-a od 30. travnja 2006. Njome su kodificirani i revidirani postojeći instrumenti EU-a kako bi se pojednostavnilo i učvrstilo pravo slobodnog kretanja i boravišta svih građana EU-a i članova njihovih obitelji.

Direktivu možete preuzeti na

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004L0038:20110616:EN:PDF>.

* Direktiva 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište na području države članice, kojom se izmjenjuje Uredba (EEZ) br. 1612/68 i stavlja ju izvan snage direktive 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ.

Svaka je država članica EU-a prenijela ovu Direktivu u svoje nacionalno zakonodavstvo. Ako želite saznati više o vašim pravima u određenoj državi članici EU-a, proučite mjerodavne nacionalne zakone.

Komisija je u srpnju 2009. izdala **smjernice** za bolje prenošenje Direktive u nacionalno zakonodavstvo država članica EU-a i učinkovitiju primjenu Direktive u svakodnevnom životu. Smjernice možete preuzeti na

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0313:FIN:EN:PDF>.

© Fotolia.com

Poglavlje 2.

Tko može uživati to pravo?

Tko može uživati pravo slobodnog kretanja i boravišta? Uživaju li to pravo samo građani EU-a ili sa sobom možete povesti i svog ruskog bračnog druga? A što je s vašim brazilskim djedom koji je teško bolestan i kojeg morate osobno njegovati?

GRAĐANI EU-A I NJIHOVE OBITELJI

Građani EU-a i članovi njihovih obitelji (čak i ako nisu državljani država članica EU-a) pokriveni su ovom Direktivom.

ALI SAMO AKO SELITE U DRUGU DRŽAVU ČLANICU EU-A ILI SE VRAĆATE KUĆI NAKON ŠTO ŠTE ŽIVJELI U DRUGOJ DRŽAVI ČLANICI EU-A.

Direktiva se na vas primjenjuje samo ako se selite ili boravite u državi članici EU-a čiji niste državljani i primjenjuje se samo na čla-

nove vaše obitelji koji vas prate ili koji će vam se pridružiti.

Prava iz ove Direktive možete ostvariti i **ako se vratite kući nakon što ste boravili u drugoj državi članici EU-a.**

Pod određenim okolnostima Direktiva se na vas odnosi i ako niste boravili u drugoj državi članici EU-a, na primjer u slučaju pružanja usluga u drugoj državi članici EU-a a da tamo boravite.

TKO JE GRAĐANIN EU-A?

Kako je gore objašnjeno, građanin EU-a je svaka osoba koja ima državljanstvo države članice EU-a.

TKO JE ČLAN OBITELJI?

Članovi vaše obitelji, bez obzira na njihovo državljanstvo, imaju **pravo pratiti vas** u državu članicu EU-a čiji niste državljanin ili vam se ondje pridružiti. To pravo ostvaruju i ako nisu boravili u drugoj državi članici EU-a i neovisno o vrsti vize s kojom je član obitelji ušao u državu članicu domaćina.

Bračni drugovi, (registrirani) partneri, potomci i predci ubrajaju se u članove vaše obitelji.

Za svaku kategoriju primjenjuju se sljedeće definicije:

- bračni drug
vaš bračni drug, neovisno o tome kada i gdje je sklopljen brak
- registrirani partner
vaš partner s kojim imate registriranu zajednicu na temelju zakonodavstva države članice EU-a – međutim registrirani partner ima pravo pratiti vas ili pridružiti vam se samo u državama članicama EU-a koje registrirane zajednice izjednačuju s brakom
- potomci
vaši izravni potomci (*tj. djeca, unuci itd.*) koji nisu navršili 21 godinu ili su uzdržavani kao i oni vašeg bračnog druga ili registriranog partnera
- predci
vaši izravni srodnici u uzlaznoj liniji koji su uzdržavani (*tj. roditelji, djedovi i bake itd.*)

kao i oni vašeg bračnog druga ili registriranog partnera.

Navedeni članovi obitelji uživaju prava koja su dodijeljena Direktivom kada vam se pridružuju ili vas prate i **države članice EU-a dužne su priznavati njihova prava.**

ŠTO JE S OSTALIM ČLANOVIMA OBITELJI?

Ostali članovi obitelji kao što su **braća i sestre, bratići i sestrične i ostali rođaci** imaju pravo da im država članica domaćin **olakša** ulazak i boravište

- ako su vaši uzdržavani ili
- ako su članovi vašeg kućanstva ili
- ako ozbiljni zdravstveni razlozi izričito zahtijevaju da ih vi osobno njegujete.

Vaši roditelji ili vaša djeca koja su starija od 21 godine i koji nisu vaši uzdržavani također imaju pravo da im se olakša ulazak i boravište ako žive s vama.

Države članice EU-a ne mogu automatski izuzeti određenu kategoriju članova obitelji.

A OSTALI PARTNERI?

Jednako pravo na olakšani ulazak i boravište dodjeljuje se i vašem **partneru s kojim ste u trajnoj vezi, uz odgovarajuću potvrdu.** Time su obuhvaćene zajednice osoba istog ili različitog spola i *de facto* zajednice kao što je izvanbračna zajednica (ako oba partnera žive skupa).

Registrirani partneri koji sele u državu članicu EU-a koja ne izjednačuje registriranu zajednicu s brakom također pripadaju ovoj kategoriji.

PRAVO BORAVIŠTA

Ostali članovi obitelji i partneri **nemaju „automatski” pravo pratiti vas u državu članicu domaćina ili pridružiti vam se tamo.** Njihova su prava predmet diskrecijske odluke države članice domaćina.

Oni imaju **pravo „olakšanog” ulaska i boravišta.** To u osnovi znači da ih je država članica domaćin dužna tretirati na povlašten način u odnosu na zahtjeve za ulazak i boravište drugih nedržavljana EU-a. Država članica domaćin dužna je provjeriti njihove obiteljske veze

s vama i ako utvrdi da su doista članovi vaše obitelji, tretirat će ih na jednak način kao članove obitelji poput bračnih drugova ili djece.

Država članica domaćin dužna je provesti opširne provjere njihovih osobnih prilika, a odbijanje ulaska i boravišta tim članovima obitelji mora biti opravdano i priopćeno u pisanom obliku i može biti predmet žalbe.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **člancima 2. i 3.** Direktive.

Poglavlje 3.

Gdje možete ostvariti to pravo?

U kojim državama možete ostvariti to pravo?

OVA PRAVA MOŽETE UŽIVATI U EU-U...

Pravo slobodnog kretanja i boravišta možete uživati u **svakoj državi članici EU-a**. To **uključuje** Azore, Madeiru (*Portugal*), Ålandske otoke (*Finska*), Kanarske otoke, Ceutu i Melillu (*Španjolska*) te francuske prekomorske departmane. Ono se primjenjuje i na Gibraltar.

To se pravo međutim **ne primjenjuje** na Kanalske otoke i Otok Man, Farske otoke (*Danska*) i na prekomorske zemlje i područja.

NA ISLANDU, U LIHTENŠTAJNU I NORVEŠKOJ...

To pravo možete uživati i na Islandu, u Lichtenštajnu i Norveškoj jer su te zemlje članice **Europskog gospodarskog prostora**. Slično tome, državljani tih triju zemalja imaju pravo na slobodno kretanje i boravište unutar Europske Unije.

I IMATI ODREĐENA PRAVA U ŠVICARSKOJ

Direktiva se **ne primjenjuje** u odnosu na **Švicarsku**. Međutim, u Švicarskoj možete uživati određena prava na temelju Sporazuma iz 1999. između EU-a i Švicarske o slobodnom kretanju osoba i njegovih Protokola. Ta su prava manja od onih predviđenih Direktivom. Sporazum možete preuzeti na

[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22002A0430\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22002A0430(01):EN:HTML).

© iStockphoto.com

Poglavlje 4.

Priprema za preseljenje

Željeli biste se preseliti u neku drugu državu članicu EU-a...koje dokumente trebate pripremiti prije odlaska?

SVE ŠTO TREBATE JE NACIONALNA OSOBNA ISKAZNICA ILI PUTOVNICA

Kao građanin EU-a za prelazak granice u pravilu vam je dovoljna važeća osobna iskaznica ili putovnica.

Niste dužni imati osobnu iskaznicu sa strojno čitljivim područjem i biometrijskim podacima

ili putovnicu koja je važeća još najmanje 3 mjeseca...ako je putna isprava važeća, sve je prema propisima. Države članice EU-a ne mogu od vas tražiti da pokažete isključivo putovnicu ili isključivo osobnu iskaznicu. Vaše je pravo da odaberete putnu ispravu i to se pravo ne može ograničiti. **Ne trebate imati ulaznu vizu.**

Budući da nadležna nacionalna tijela iz sigurnosnih razloga u bilo kojem trenutku od vas mogu zatražiti da dokažete identitet, sa sobom uvijek trebate imati identifikacijsku ispravu.

IZGUBILI STE ILI ZABORAVILI PUTOVNICU ILI OSOBNU ISKAZNICU?

Ako dođete na granicu i shvatite da niste ponijeli osobnu iskaznicu ili putovnicu, službenici na granici ne mogu vam odbiti ulazak a da vam prethodno ne pruže svaku razumnu mogućnost da pribavite potrebne dokumente ili da vam se oni dostave u razumnom roku.

Pravo slobodnog kretanja i boravišta možete dokazati i na drugi način, primjerice dokazivanjem identiteta i državljanstva.

PRAVILA ZA ČLANOVE VAŠE OBITELJI

Za članove vaše obitelji koji su i sami građani EU-a vrijede ista pravila.

Članovi obitelji koji **nisu** državljani države članice EU-a mogu ući u državu članicu domaćina s važećom putovnicom. Ako dolaze iz zemalja koje podliježu viznom režimu, od njih **se može zahtijevati ulazna viza.**

Zemlje čiji državljani moraju imati ulaznu vizu navedene su u Uredbi (EZ) br. 539/2001 i njezinim uzastopnim izmjenama (dostupna na <http://ec.europa.eu/immigration>) ili u nacionalnom zakonodavstvu u slučaju Ujedinjene Kraljevine i Irske.

ULAZNE VIZE?

Države članice EU-a dužne su članovima vaše obitelji iz trećih zemalja ponuditi sve mogućnosti za pribavljanje potrebnih viza. One se izdaju bez naknade, u što kraćem roku i ubrzanim postupkom. Komisija drži da postupak izdavanja smije trajati duže od 15 dana samo u iznimnim posebno opravdanim slučajevima.

Države članice EU-a od članova vaše obitelji smiju zahtijevati samo ulazne vize, a **ne** smiju zahtijevati obiteljske ili boravišne vize.

KOJI SU DOKUMENTI POTREBNI?

Pravo ulaska članova vaše obitelji iz trećih zemalja proizlazi iz njihovih obiteljskih veza s vama, građaninom EU-a. **Konzularni službenici od njih mogu zahtijevati samo putovnicu i dokument kojim se utvrđuje obiteljska veza s vama**, kao što su vjenčani ili rodni list, dokaz da već živite u državi članici domaćinu (*ili izjava da ćete otići onamo sa svojim članovima obitelji kada se viza izda*) i dokaz o uzdržavanju, ako je primjenjivo. Od članova vaše obitelji **ne može** se tražiti da pokažu dokumente kao što su putne karte, potvrda o radnom odnosu, obračunski platni listić, bankovni izvadak, dokaz o smještaju i sredstvima za uzdržavanje ili liječnička potvrda.

PUTOVNICA BEZ VIZE?

Članove vaše obitelji **ne može** se automatski vratiti na granici ako ne posjeduju važeću putovnicu ili, ako je potrebno, ulaznu vizu, dok god mogu dokazati svoj identitet i obiteljsku vezu s vama.

DOZVOLA BORAVIŠTA = VIZA NIJE POTREBNA

Posjedovanje važeće dozvole boravišta izdane u bilo kojoj državi članici schengenskog prostora (*vidi niže navedeno*) **izuzima članove obitelji od zahtjeva u pogledu viza u drugim državama članicama schengenskog prostora.**

Ako članovi vaše obitelji iz trećih zemalja putuju između država članica schengenskog prostora i država članica EU-a koje to nisu, oni također mogu biti izuzeti od zahtjeva u pogledu viza ako putuju s vama ili da bi vam se pridružili i imaju važeću dozvolu boravišta koja im je izdana kao članovima obitelji u državi članici EU-a čiji niste državljanin.

UKRCAVANJE NA LET

Za ukrcaj na let unutar Europe treba vam važeća putovnica ili osobna iskaznica (*članovima vaše obitelji iz trećih zemalja važeća putovnica*). Ostali identifikacijski dokumenti prihvaćaju se u skladu s internim pravilima pojedinih prijevoznika.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u članku 5. Direktive.

SCHENGENSKA PRAVILA

Što je s kretanjem unutar schengenskog prostora?

WHAT IS THE SCHENGEN AREA?

Schengenski prostor je zona unutar Europske unije u kojoj nema **unutarnjih graničnih kontrola**. U toj zoni vrijede „schengenska pravila“.

Većina država članica EU-a (*Austrija, Belgija, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Njemačka, Nizozemska, Polj-*

ska, Portugal, Slovačka, Slovenija, Španjolska i Švedska), uključujući Island, Lihtenštajn, Norvešku i Švicarsku dio su schengenskog prostora.

Bugarska, Cipar i Rumunjska još nisu punopravne članice schengenskog prostora jer granične kontrole između njih i schengenskog prostora ostaju na snazi dok ne ispune uvjete za njihovo ukidanje.

Ujedinjena Kraljevina i Irska izvan su schengenskog prostora jer su odlučile zadržati granične kontrole prema drugim državama članicama EU-a.

GRANIČNE KONTROLE GRAĐANA EU-A

Građani EU-a kod prelaska vanjskih granica prolaze samo minimalne provjere i mogu koristiti izdvojene trakove za građane EU-a.

Ukidanje graničnih kontrola znači da **prilikom prelaska unutarnjih granica** među državama članicama schengenskog prostora **više nije potrebno pokazati putovnicu ili osobnu iskaznicu**. Međutim, uvijek sa sobom trebate imati putovnicu ili osobnu iskaznicu jer pravo slobodnog kretanja i boravišta ovisi o tome možete li na zahtjev predložiti te dokumente.

...I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

Za članove vaše obitelji koji su i sami građani EU-a vrijede ista pravila.

Članovi vaše obitelji iz trećih zemalja u schengenski prostor mogu ući ulaznom vizom, ako je potrebna (*vidi gore navedeno*) i mogu slobodno putovati u njemu jer jedinstvena viza vrijedi za cijeli schengenski prostor.

© istockphoto.com

Poglavlje 5.

Prva tri mjeseca

Prešli ste granicu, što sada?

RIGHT OF RESIDENCE FOR UP TO THREE MONTHS

Svaki građanin EU-a **ima pravo boravišta** na području države članice domaćina u **trajanju do tri mjeseca bez ispunjivanja drugih uvjeta ili formalnosti** osim zahtjeva da posjeduje **važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu**.

Nije važno jeste li tamo došli raditi, školovati se ili samo u turistički posjet. Sve što trebate je nacionalna osobna iskaznica ili putovnica.

Članovi obitelji iz trećih zemalja koji vas prate ili vam se pridružuju mogu boraviti s vama do tri mjeseca **samo sa svojom putovnicom**.

POSEBAN TRETMAN ZA OSOBE KOJE TRAŽE POSAO

Građani EU-a uživaju pravo boravišta bez ispunjivanja drugih uvjeta i formalnosti na razdoblje od šest mjeseci, pa i duže, ako nastave tražiti zaposlenje u državi članici domaćinu i ako imaju stvarnih izgleda za dobivanje posla.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **članku 6.** Direktive.

PRIJAVLJIVANJE PRISUTNOSTI

PRIJAVLJIVANJE PRISUTNOSTI

Od vas i članova vaše obitelji može se tražiti da po dolasku u razumnom roku **prijavite vašu prisutnost**. To tijelima javne vlasti države članice domaćina omogućuje potpuni uvid u kretanje stanovništva na njezinu državnom području.

Države članice EU-a imaju mogućnost ne zahtijevati prijavu prisutnosti.

ŠTO SE DOGAĐA AKO NE PRIJAVITE PRISUTNOST?

Ako vi ili članovi vaše obitelji **ne prijavite prisutnost** to može dovesti do **proporcionalnih i nediskriminirajućih administrativnih sank-**

cija protiv vas. To znači da sankcije moraju biti primjerene prekršaju koji ste počinili i moraju biti jednake onima koje bi se nametnule državljanima države članice domaćina. Međutim, ne možete biti protjerani samo zbog kršenja tog pravila.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **članku 5. stavku 5.** Direktive.

Poglavlje 6.

Nakon tri mjeseca

Što ako želite ostati duže od tri mjeseca?

Za detalje o prijelaznim aranžmanima u vezi sa slobodnim kretanjem radnika vidi poglavlje 12.

TO OVISI O VAŠEM STATUSU

Vaše **pravo boravišta koje je duže od tri mjeseca podliježe određenim uvjetima**. Ti uvjeti ovise o vašem statusu u državi članici domaćinu.

ZADRŽAVANJE STATUSA RADNIKA ILI SAMOZAPOSLENE OSOBE

Građani EU-a zadržavaju status radnika i samozaposlenih osoba pod sljedećim uvjetima:

- ako su nesposobni za rad kao posljedica bolesti ili nezgode ili
- ako su propisno registrirani kao nesvojevoljno nezaposlene osobe i prijavljeni kao tražitelji zaposlenja u nadležnom uredu za zapošljavanje ili
- ako se strukovno osposobljavaju.

RADNICI, SAMOZAPOSLENE OSOBE, PRUŽATELJI USLUGA

Radnici i samozaposlene osobe imaju pravo boravišta bez ispunjivanja drugih uvjeta osim uvjeta da su radnici ili samozaposlene osobe. Isto se pravo odnosi i na osobe koje privremeno pružaju uslugu u državi članici domaćinu.

STUDENTI...

Studenti moraju ispuniti sljedeća tri uvjeta:

- moraju biti upisani u neku od obrazovnih ustanova radi **školovanja ili strukovnog**

osposobljavanja

- moraju tamo imati **sveobuhvatno zdravstveno osiguranje** i
- nadležnim nacionalnim tijelima moraju dati izjavu ili na drugi način dokazati da imaju **dostatna sredstva** za sebe i svoju obitelj kako ne bi postali teret sustavu socijalne pomoći države članice domaćina za vrijeme boravišta.

...I DRUGE OSOBE KOJE NISU AKTIVNO ZAPOSLENE

Ostale osobe koje nisu aktivno zaposlene (*npr. nezaposlene osobe, umirovljenici itd.*) također moraju imati **dostatna sredstva** za sebe i svoju obitelj kako ne bi postali teret sustavu socijalne pomoći države članice domaćina za vrijeme boravišta kao i **sveobuhvatno zdravstveno osiguranje**.

PRAVA ČLANOVA VAŠE OBITELJI

Članovi vaše obitelji imaju pravo boraviti s vama ako ispunjujete uvjete koji se navode u ovom poglavlju.

IZNIMKE ZA ČLANOVE OBITELJI STUDENATA

Jedina iznimka odnosi se na neke članove obitelji studenata. Država članica domaćin može odlučiti da samo bračni drug studenta, registri-

rani partner i njihovi uzdržavani potomci „automatski” imaju pravo boravišta. Ostali članovi njihove obitelji, kao što su roditelji, imaju pravo na „olakšani” ulazak.

TO JE OSOBNO PRAVO

Pravo na boravište u nekoj drugoj državi članici EU-a vaše je osnovno i osobno pravo koje vam je neposredno zajamčeno Ugovorom o funkcioniranju Europske unije.

To pravo imate neovisno o tome jeste li ispunili administrativne formalnosti.

To u osnovi znači da pravo boravišta stječete u trenutku ispunjenja uvjeta a ne odlukom države članice domaćina. Dokumenti koje država članica domaćin izda vama ili članovima vaše obitelji samo su potvrda tog prava. Međutim, ako se ne prijavite ili članu vaše obitelji istekne dozvola boravišta, pravo boravišta ne može prestati ako i dalje ispunjujete uvjete. Ako ne poštujete nacionalna pravila možete biti kažnjeni razmjernim i nediskriminirajućim sankcijama.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **članku 7.** Direktive.

Poglavlje 7.

Administrativne formalnosti

Koje administrativne formalnosti morate ispuniti da biste mogli ostati duže od tri mjeseca?

GRAĐANI EU-A

PRIJAVA GRAĐANA

Od vas se može zahtijevati da se prijavite kod nadležnih tijela, ali **samo za boravak koji traje duže od tri mjeseca.**

Države članice EU-a imaju mogućnost da od građana EU-a ne zahtijevaju prijavu.

POTVRDA I ROK

Rok za prijavu određuje svaka država članica EU-a i on ne može biti kraći od tri mjeseca od datuma dolaska. Nakon što predete potrebne dokumente nadležno nacionalno tijelo dužno vam je **odmah** izdati **potvrdu o prijavi** koja sadržava vaše ime, adresu i datum prijave.

NEMA DOZVOLA BORAVIŠTA

Direktivom su za građane EU-a ukinute dozvole boravišta i zamijenjene potvrđama o prijavi koje se izdaju znatno bržim postupkom.

DOKUMENTI KOJE TREBATE PRIPREMITI

Od vas se može zahtijevati da predočite dokumente kojima se potvrđuje da ispunjujete uvjete iz poglavlja 6.

- osobna iskaznica ili putovnica
- U svakom slučaju, trebate se pobrinuti da imate **važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu**.
Ovisno o vašem statusu od vas će se može zahtijevati i dokaz da ispunjujete uvjete koji su povezani s pravom boravišta za kategoriju kojoj pripadate (*npr. radnik, student itd.*).
- za radnike
Radnici moraju predočiti **potvrdu poslodavca o zapošljavanju ili potvrdu o radnom odnosu**. Obračunski platni listić nije potreban.
- za samozaposlene
Samozaposlene osobe moraju predočiti **dokaz da su samozaposleni**.
- za studente
Studenti moraju predočiti sljedeće:
  - **dokaz o upisu** u akreditiranu obrazovnu ustanovu
  - **dokaz o sveobuhvatnom zdravstvenom osiguranju** i
  - **izjavu** ili drugi istovjetni dokaz po vlastitom izboru **da imaju dostatna sredstva** da ne postanu teret sustavu socijalne pomoći države članice domaćina.
- za ostale
Ostale osobe koje nisu aktivno zaposlene dužne su predočiti **dokaz o sveobuhvatnom zdravstvenom osiguranju i dostatnim sredstvima** da ne postanu teret sustavu socijalne pomoći države članice domaćina.

ŠTO SU TO DOSTATNA SREDSTVA?

Ne postoji određeni iznos sredstava koje države članice EU-a mogu nametnuti kao „dostatan”.

Građani EU-a imaju dostatna sredstva ako je razina njihovih sredstava viša od praga ispod kojeg se u državi članici domaćinu dodjeljuje minimalna socijalna pomoć (*ili minimalna mirovina iz socijalnog osiguranja*).

Nacionalna tijela moraju uzeti u obzir osobne prilike dotičnog građanina EU-a i mogu, ako je potrebno, izvršiti provjere o postojanju sredstava, njihovoj zakonitosti, visini i dostupnosti. Moraju se priznati sredstva trećih osoba.

A ČLANOVI OBITELJI?

Članovima vaše obitelji koji su i sami građani EU-a izdat će se potvrda o prijavi nakon što predočite sljedeće:

- važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu
- potvrdu o prijavi ili drugi dokaz boravišta u državi članici domaćinu u slučaju da ne postoji sustav prijave i
- dokument kojim se potvrđuje obiteljska veza ili registrirano zajednica s vama i dokumentirani dokaz da su oni vaši uzdržavani, ako je primjenjivo.

Članovi obitelji koji imaju pravo da im se **olakša ulazak i boravište** moraju *također* predložiti sljedeće:

- dokument koji je izdalo nadležno tijelo zemlje podrijetla u kojem se navodi da su oni vaši uzdržavanici ili članovi vašeg kućanstva
- dokaz o postojanju ozbiljnih zdravstvenih razloga ili
- dokaz o trajnoj vezi s vama.

OVJERAVANJE I PREVOĐENJE DOKUMENATA

Ako država članica EU-a sumnja u autentičnost dokumenata koje predajete, možda ćete ih morati dati ovjeriti. To možete učiniti kod odvjetnika, javnog bilježnika ili u vašem veleposlanstvu i to se obično naplaćuje. Ako država članica ne razumije jezik dokumenata, ona može zahtijevati prijevod.

U slučaju **krivotvorenja dokumenata** države članice mogu donijeti potrebne mjere s ciljem odbijanja, ukidanja ili opoziva prava koja proizlaze iz ove Direktive.

NAKNADE?

Potvrde o prijavi izdaju se **bez naknade ili uz naknadu koja ne premašuje iznos koji se naplaćuje državljanima za izdavanje sličnih dokumenata**, kao što su na primjer nacionalne osobne iskaznice.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **članku 8.** Direktive.

ČLANOVI OBITELJI IZ TREĆIH ZEMALJA

DOZVOLA BORAVIŠTA

Članovima obitelji koji sami nisu građani EU-a izdat će se **dozvola boravišta** iz koje je vidljivo da su oni članovi obitelji građanina EU-a ako predlože sljedeće dokumente:

- važeću putovnicu
- potvrdu o prijavi ili drugi dokaz boravišta u državi članici domaćina u slučaju da ne postoji sustav prijave i
- dokument kojim se potvrđuje obiteljska veza ili registrirana zajednica s vama i dokumentirani dokaz da su vaši uzdržavanici, ako je primjenjivo.

Članovi obitelji koji imaju pravo da im se **olakša ulazak i boravište** moraju predložiti iste dokumente koji se traže i od građana EU-a koji uživaju to pravo.

ROKOVI I VAŽENJE

Članovi vaše obitelji koji sami nisu građani EU-a **dužni su zatražiti dozvolu boravišta** ako namjeravaju boraviti duže od tri mjeseca.

Krajnji rok za predaju zahtjeva ne smije biti kraći od tri mjeseca od datuma dolaska.

Dozvola boravišta izdaje se u roku od šest mjeseci nakon podnošenja zahtjeva i vrijedi pet godina od datuma izdavanja (*ili za predviđeno razdoblje ako je boravište kraće od*

5 godina). Potvrda o podnošenju zahtjeva izdaje se odmah.

OVJERAVANJE I PREVOĐENJE DOKUMENATA

Kao što vrijedi i za građane EU-a, ako država članica EU-a sumnja u autentičnost dokumenata koje predajete, možda će se od vas tražiti da ih ovjerite. To možete učiniti kod odvjetnika, javnog bilježnika ili u vašem veleposlanstvu i to se obično naplaćuje. Ako država članica ne razumije jezik dokumenata, ona može zahtijevati prijevod.

U slučaju **krivotvorenja dokumenata** države članice mogu donijeti potrebne mjere s ciljem **odbijanja, ukidanja ili opoziva prava** koja proizlaze iz ove Direktive.

NAKNADE?

Dozvole boravišta izdaju se **bez naknade ili uz naknadu koja ne premašuje iznos koji se naplaćuje državljanima za izdavanje sličnih dokumenata.**

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **člancima 9. do 11.** Direktive.

SANKCIJE

A što ako ne ispunite administrativne zahtjeve...?

ŠTO ĆE SE DOGODITI AKO NISTE PODNIJELI ZAHTJEV ZA POTREBNI DOKUMENT?

Ako vi ili članovi vaše obitelji **ne ispunite prijavu ili ne podnesete zahtjev za dozvolu boravišta**, to može dovesti samo do **proporcionalnih i nediskriminirajućih administrativnih sankcija protiv vas**. Za nenošenje osobne iskaznice države članice EU-a mogu izreći jednake sankcije koje izriču i vlastitim državljanima.

Međutim, ni vas ni članove vaše obitelji **ne može se protjerati samo zbog kršenja ovog pravila.**

MOŽE LI SE OD VAS ZAHTIJEVATI DA NOSITE DOKUMENTE SA SOBOM?

Države članice EU-a mogu zahtijevati da državljani trećih zemalja uvijek sa sobom moraju imati potvrdu o prijavi ili dozvolu boravišta i provoditi provjere, ali samo ako isti zahtjev važi za njihove državljane u pogledu osobne iskaznice.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **članku 8. stavku 2. i članku 9. stavku 3.** Direktive.

Poglavlje 8.

Zadržavanje prava boravišta

Što morate učiniti da zadržite pravo boravišta?

KAKO MOŽETE ZADRŽATI PRAVO BORAVIŠTA?

Vi i članovi vaše obitelji imate to pravo sve dok ispunjujete uvjete za pravo boravišta. Dakle, to pravo možete izgubiti ako više ne radite ili izgubite status radnika ili ako završite s školovanjem i nemate dostatnih sredstava za boravak.

AKO PADNETE NA TERET SOCIJALNOJ POMOĆI, TO MOŽE UGROZITI VAŠE PRAVO BORAVIŠTA.

Ako je vaše pravo boravišta uvjetovano time da imate dostatna sredstva da ne padnete na teret sustavu socijalne pomoći države članice domaćina (tj. kada niste ekonomski aktivni), ono se može ukinuti kada postanete *nerazuman* teret sustavu socijalnog osiguranja.

To ne znači da ne možete podnijeti zahtjev za socijalnu pomoć kada ju trebate. Na nju

imate pravo pod istim uvjetima kao i državljani države članice domaćina.

Međutim, država članica domaćin ovlaštena je ispitati okolnosti iz vašeg zahtjeva. Ona može razmotriti je li vaša potreba za socijalnom pomoći posljedica privremenih poteškoća. U obzir će se uzeti trajanje vašeg boravišta, osobne prilike i iznos odobrene pomoći.

Ako država članica domaćin zaključi da ste postali nerazuman teret za sustav socijalne pomoći, ona vas može protjerati. Međutim, **mjera protjerivanja ni u kojem slučaju ne može biti automatska posljedica korištenja sustava socijalne pomoći.**

POSljedICE PROTJERIVANJA

Ako ste protjerani iz navedenih razloga, država članica domaćin **ne može** vam izreći zabranu ulaska i možete se bilo kada vratiti i uživati prava boravišta ako ispunite mjerodavne uvjete koji su navedeni u poglavlju 6.

IZUZEĆE ZA EKONOMSKO AKTIVNE OSOBE

Osobe čije pravo boravišta nije uvjetovano dostatnim sredstvima (npr. radnici ili samozaposlene osobe) **ne mogu** se protjerati zbog toga što primaju socijalnu pomoć.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **članku 14.** Direktive.

ČLANOVI OBITELJI

Što se događa s članovima obitelji ako građanin EU-a izgubi pravo boravišta?

ZADRŽAVANJE BORAVIŠTA ČLANOVA OBITELJI

Članovi vaše obitelji mogu pod određenim okolnostima zadržati pravo boravišta u **slučaju vaše smrti, odlaska ili prekidanja obiteljskih veza** (*razvod, poništenje braka ili prestanak registrirane zajednice*).

Budući da **njihovo pravo boravišta proizlazi iz vašeg prava slobodnog kretanja** i boravišta i o njemu ovisi, vaša smrt, odlazak ili prestanak obiteljskih veza utječe na njihov pravni položaj u državi članici domaćina.

Kada se stekne stalno boravište (*vidi poglavlje 9.*), to se pravo bezuvjetno zadržava čak i u slučaju vaše smrti, odlaska ili prestanka obiteljskih veza.

Položaj članova vaše obitelji i ovdje ovisi o tome jesu li građani EU-a ili ne.

ONI SU I SAMI GRAĐANI EU-A

Ako su **građani EU-a**, njihovo pravo boravišta ostaje očuvano ako sami ispunjuju uvjete za pravo boravišta (*u osnovi moraju biti radnici ili samozaposlene osobe ili, u protivnom, studenti ili osobe koje nisu aktivno zaposlene a koje imaju sveobuhvatno zdravstveno osiguranje i dostatna sredstva za život*) ili su članovi obitelji građanina EU-a koji ispunjuje te uvjete (*npr. članovi obitelji koji su uzdržavane osobe*).

ONI NISU GRAĐANI EU-A

Ako nisu građani EU-a, njihovo pravo boravišta ostaje očuvano ako samostalno ispunjuju uvjete za pravo boravišta ili su članovi obitelji osobe koja ispunjuje te uvjete. **Pored toga, ovisno o okolnostima, moraju ispunjavati dodatne uvjete koji su niže navedeni.**

Smrt ili odlazak građanina EU-a.

Vaša smrt neće dovesti do gubitka prava boravišta članova vaše obitelji iz trećih zemalja ako su kao članovi vaše obitelji boravili u državi članici domaćina najmanje godinu dana prije vaše smrti.

Školska djeca i njihovi roditelji

U slučaju vašeg odlaska članovi vaše obitelji iz trećih zemalja načelno **ne** zadržavaju pravo boravišta, ali vaš odlazak ili vaša smrt ne bi smjela utjecati na pravo boravišta vaše djece ili roditelja koji ostvaruje faktično skrbništvo nad djecom, bez obzira na državljanstvo, sve do završetka njihova školovanja ako su djeca upisana u obrazovnu ustanovu.

Rastava ili prestanak registriranog partnerstva

Članovi vaše obitelji iz trećih zemalja mogu ostvariti neovisno pravo boravišta ako je prije pokretanja postupka razvoda ili prestanka registrirane zajednice brak odnosno registrirana

zajednica trajala najmanje tri godine, uključujući jednu godinu u državi članici domaćinu.

Skrbništvo nad djecom ili pravo posjeta djeci građana EU-a

Članovi vaše obitelji iz trećih zemalja mogu steći neovisno pravo boravišta i ako dogovorom među bračnim drugovima odnosno partnerima ili sudskim nalogom imaju skrbništvo nad vašom djecom ili imaju pravo posjetiti vaše maloljetno dijete, pod uvjetom da je sud odlučio da se posjeti moraju obaviti u državi članici domaćinu.

U slučaju prava posjeta maloljetnom djetetu, pravo boravišta zadržava se sve dok je to potrebno.

Iznimno teške okolnosti

Članovi vaše obitelji iz trećih zemalja stječu neovisno pravo boravišta i onda kada je to opravdano iznimno teškim okolnostima, na primjer ako su bili žrtve nasilja u obitelji dok su brak ili registrirana zajednica postojali.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u člancima 12. i 13. Direktive.

Poglavlje 9.

Pravo stalnog boravišta

Koja su vaša prava nakon pet godina neprekidnog zakonitog boravišta?

PRAVO STALNOG BORAVIŠTA

Direktivom se predviđa pravo stalnog boravišta za građane EU-a i članove njihovih obitelji.

KAKO GRAĐANI EU-A OSTVARUJU TO PRAVO?

Sve što je potrebno da ostvarite pravo stalnog boravišta je da **pet godina neprekidno zakonito boravite u državi članici domaćinu. To pravo vam se neposredno dodjeljuje pravom EU-a.**

Boravište u svrhu stalnog boravišta smatra se zakonitim ako je bilo u skladu s uvjetima Direktive koji su uglavnom navedeni u poglavlju 6.

TO JE PRAVO BEZUVJETNO, MEĐUTIM, MOŽETE LI GA IZGUBITI?

Stalno boravište **stječe se automatski kada se ispune uvjeti**, ne morate podnijeti niti zahtjev. **To pravo ne podliježe uvjetima** koji su predviđeni u poglavlju 6. i 7. **Pravo stalnog boravišta možete izgubiti isključivo zbog odsutnosti koje traje duže od dvije uzastopne godine.**

PRIHVATLJIVA ODSUTNOST

Sljedeće okolnosti ne utječu na kontinuitet boravišta:

- privremena odsutnost koja godišnje ne premašuje ukupno šest mjeseci ili
- duža odsutnost zbog obvezne vojne službe ili
- jedna odsutnost od najviše 12 mjeseci uzastopno zbog važnih razloga, poput trudnoće ili rođenja djeteta, teške bolesti, školovanja ili strukovnog osposobljavanja ili premještanja u drugu državu članicu EU-a ili treću zemlju.

KAKO ČLANOVI OBITELJI OSTVARUJU TO PRAVO?

Članovi vaše obitelji koji su pet godina zakonito boravili s vama u državi članici domaćinu također stječu pravo stalnog boravišta.

Članovi obitelji koji su zadržali pravo boravišta u državi članici domaćinu u slučaju vaše smrti, odlaska ili prestanka obiteljskih veza mogu i samostalno steći pravo stalnog boravišta nakon pet godina boravišta.

POVLAŠTENI TRETMAN ZA RADNIKE I SAMOZAPOSELENE OSOBE

Uvjeti koje morate ispuniti da biste stekli pravo stalnog boravišta ovise o vašem statusu u državi članici domaćinu. Neke kategorije osoba imaju povlašteni tretman.

Ako ste radnik ili samozaposlena osoba, možete pod određenim uvjetima steći pravo stalnog boravišta i prije završetka neprekinutog razdoblja od pet godina boravišta, i to u sljedeća tri slučaja:

1. STJECANJEM UVJETA ZA STAROSNU ILI PRIJEVREMENU MIROVINU

Ako prestanete raditi jer ste stekli uvjete za starosnu ili prijevremenu mirovinu, pod sljedećim uvjetima:

- da ste u dotičnoj državi članici EU-a radili najmanje prethodnih *dvanaest mjeseci* i
- da ste tamo neprekinuto boravili više od *tri godine*.

Ako zakonima države članice domaćina nije predviđeno pravo na starosnu mirovinu za određene kategorije samozaposlenih osoba, uvjet starosne dobi ispunjen je kada dotična osoba napuni 60 godina.

2. TRAJNA RADNA NESPOSOBNOST

Ako ste prestali raditi u državi članici domaćinu kao posljedica **trajne radne nesposobnosti**, pod uvjetom:

- da ste tamo neprekinuto boravili više od *dvije godine*.

Ako je nesposobnost posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, ne morate ispuniti uvjet u vezi s trajanjem boravišta.

3. POGRANIČNI RADNICI

Ako radite u drugoj državi članici EU-a, pod uvjetom:

- da je proteklo *tri godine* neprekinutog radnog odnosa i boravišta u državi članici domaćinu i
- da zadržite mjesto boravišta u državi članici domaćinu kamo se vraćate *svaki dan ili najmanje jednom tjedno*.

Za potrebe stjecanja prava stalnog boravišta u državi članici domaćinu u prva dva slučaja smatra se da ste razdoblje koje ste proveli u radnom odnosu u državi članici domaćinu *u kojoj radite proveli u državi članici domaćinu*.

ČLANOVI OBITELJI

U tri navedena slučaja članovi vaše obitelji koji borave s vama u državi članici domaćinu stječu pravo stalnog boravišta kada i vi.

Ako ste radnik ili samozaposlena osoba, članovi vaše obitelji koji borave s vama mogu u slučaju vaše **smrti prije stjecanja prava stalnog boravišta** to pravo steći pod sljedećim uvjetima:

- da ste prije smrti neprekinuto boravili *dvije godine* u državi članici ili
- da je smrt je nastupila zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti ili
- da je preživjeli bračni drug izgubio državljanstvo dotične države članice EU-a sklapanjem braka s vama.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **člancima 16. i 17.** Direktive.

ADMINISTRATIVNI ZAHTJEVI

Što je potrebno za dokazivanje statusa stalnog boravišta?

KOJI ĆE VAM SE DOKUMENT IZDATI?

Pravo stalnog boravišta građanina EU-a dokazuje se **dokumentom koji potvrđuje stalno boravište** a koji vam se mora **izdati u najkraćem roku nakon podnošenja zahtjeva**. Niste dužni podnijeti takav zahtjev, ali to bi moglo biti korisno za dokazivanje stalnog boravišta.

A VAŠIM ČLANOVIMA OBITELJI?

Članovima vaše **obitelji koji su i sami građani EU-a** izdaje se isti dokument.

Članovi vaše obitelji iz trećih zemalja moraju **podnijeti zahtjev za dozvolu stalnog boravišta prije** nego što im istekne standardna dozvola boravišta. Dozvola stalnog boravišta im se u pravilu izdaje **u roku od šest mjeseci od podnošenja zahtjeva**. Dozvola stalnog boravišta automatski se obnavlja svakih deset godina.

SANKCIJE

Ako članovi vaše obitelji iz trećih zemalja ne podnesu zahtjev za dozvolu stalnog boravišta to može dovesti do proporcionalnih i nediskriminirajućih sankcija. Međutim, oni ne mogu biti protjerani samo zbog kršenja ovog pravila.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **člancima 19. i 20.** Direktive.

Poglavlje 10.

Jednako postupanje

Koja su vaša ostala prava kada odlazite živjeti ili raditi u drugu državu članicu EU-a?

KOJA SU VAŠA OSTALA PRAVA?

Ako odlazite živjeti ili raditi u drugu državu članicu EU-pruža vam se **cijeli niz dodatnih prava kojima sloboda kretanja dobiva puni smisao.**

JEDNAKO POSTUPANJE

Najvažnije je od tih prava **pravo na jednako postupanje**. Članakom 18. Ugovora o funkcioniranju Europske unije određuje se da je unutar područja primjene Ugovora i ne dovodeći u pitanje bilo koju njegovu posebnu odredbu, **zabranjena svaka diskriminacija na temelju državljanstva.**

Direktivom se to pravo proširuje na članove obitelji, što znači da se u okviru Ugovora prema građanima EU-a i članovima njihove obitelji koji borave na području države članice **domaćina postupa jednako kao i prema državljanima te države članice EU-a.**

KOJE PREDNOSTI TO DONOSI?

Zavaljujući načelu jednakog postupanja **imate pravo na većinu pogodnosti i koristi** (*uključujući sve socijalne i porezne pogodnosti*) koje država članica domaćin pruža svojim vlastitim državljanima. Evo nekoliko primjera.

Subvencionirani troškovi prijevoza

Ako država članica domaćin subvencionira prijevozne karte, npr. umirovljenicima ili mnogočlanim obiteljima, onda i vi imate pravo na to ako ispunjujete uvjete.

Naknade za upis i školarine

Imate pravo na **pristup obrazovanju** pod istim uvjetima kao i državljani (*npr. bez naknada za upis ili školarina ako ih ne plaćaju ni državljani, bez brojčanih kvota za građane EU-a tako da države članice EU-a vlastitim državljanima ne mogu dati povlašteni pristup obrazovnom sustavu*).

Socijalna pomoć

Socijalnu pomoć imate pravo primati na istoj osnovi kao i državljani države članice domaćina.

Pružila li država članica domaćin dodatnu pomoć obiteljima s niskim primanjima kako bi smanjila njihove troškove stanovanja? Ako da, imate pravo tražiti takvu pomoć i prema vama će se postupati kao prema državljanima dotične države članice.

Iznimka – pristup socijalnoj pomoći u prva tri mjeseca

Važna je iznimka ta što **države članice EU-a mogu odlučiti da vama i članovima vaše obi-**

telji ne dodijele pravo na socijalnu pomoć tijekom prva tri mjeseca boravišta (*za tražitelje zaposlenja čak i na duže razdoblje*) ali samo ako niste radnik ili samozaposlena osoba.

Iznimka – pomoć studentima za uzdržavanje

Države članice EU-a također mogu odlučiti **ne odobriti pomoć za školovanje** (npr. studentske stipendije ili studentski zajmovi) osobama koje nisu radnici, samozaposlene osobe ili osobe koje zadržavaju takav status niti su članovi obitelji takvih osoba. Međutim, ta vam se pomoć mora odobriti kad steknete pravo na stalno boravište.

Pristup tržištu rada

Članovi vaše obitelji neovisno o državljanstvu **imaju pravo na zapošljavanje ili samozapošljavanje** u državi članici domaćinu. Neovisno o tome radite li, školujete li se ili samo boravite ondje, članovi vaše obitelji mogu započeti obavljati poslovnu djelatnost ispunjenjem istih administrativnih formalnosti kao i državljani.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **člancima 23. i 24.** Direktive.

Poglavlje 11.

Ograničenja

Iz kojih razloga države članice EU-a mogu ograničiti slobodu kretanja i boravišta?

RAZLOZI JAVNOG PORETKA, JAVNE SIGURNOSTI I JAVNOG ZDRAVLJA

Države članice EU-a mogu nametnuti ograničenja iz opravdanih razloga javnog poretka, javne sigurnosti i javnog zdravlja.

Sva ograničenja kao što su odbijanje ulaska i boravišta ili mjera protjerivanja moraju biti u skladu s uvjetima i odredbama Direktive.

JAMSTVA

Direktivom su predviđena bitna jamstva da države članice EU-a ispravno primjenjuju ta ograničenja.

RAZMJERNOST

Mjere koje se poduzimaju iz razloga javnog poretka ili javne sigurnosti moraju biti:

- **razmjerne** (*protjerivanje znatno utječe na život osobe i ono mora biti razmjerno težini narušavanja javnog poretka ili javne sigurnosti*) i
- **utemeljene isključivo na osobnom ponašanju** dotične osobe koje mora predstavljati

stvarnu, trenutačnu i znatnu opasnost koja ugrožava neki od temeljnih interesa društva.

DALJNJA JAMSTVA

Ranije kaznene presude same po sebi nisu razlog za ograničavanje prava slobodnog kretanja i boravišta. Restriktivne se mjere također ne mogu nametnuti iz razloga opće prevencije. Države članice EU-a imaju se pravo informirati o ranijoj kaznenoj evidenciji, ali od vas ne mogu tražiti da predložite dokument ili potvrdu o nekažnjavanju.

ČIMBENICI KOJI SE UZIMAJU U OBZIR

Prije donošenja odluke o protjerivanju iz razloga javnog poretka ili javne sigurnosti država članica domaćin mora uzeti u obzir sljedeće:

- koliko je dugo dotična osoba boravila na njezinom području
- dob, zdravstveno stanje, obiteljsko stanje i ekonomski položaj osobe
- socijalnu i kulturnu integraciju osobe u državi članici domaćina i
- razinu povezanosti osobe sa zemljom podrijetla.

POVEĆANA ZAŠTITA OSOBA SA STALNIM BORAVIŠTEM I MALOLJETNIKA

Građani EU-a i članovi njihovih obitelji koji imaju pravo na stalno boravište uživaju veću zaštitu od protjerivanja jer ih se može protjerati isključivo iz ozbiljnih razloga zaštite javnog poretka ili javne sigurnosti.

Kada se radi o građanima EU-a koji su imali boravište u državi članici domaćinu **zadnjih 10 godina** ili su **maloljetnici** (tj. *mlađi su od 18 godina*), mjera protjerivanja može se opravdati isključivo **bitnim** razlozima javne sigurnosti (u slučaju maloljetnika udaljenje može biti opravdano kada je potrebno radi zaštite interesa djeteta).

JAVNO ZDRAVLJE

Kada je riječ o javnom zdravlju, isključivo najteže zarazne bolesti mogu opravdati mjere ograničavanja slobode kretanja. Ako za to postoje ozbiljni razlozi, od vas se u roku od tri mjeseca od datuma dolaska može zatražiti da se podvrgnete besplatnom liječničkom pregledu.

Bolest koja je nastupila tri mjeseca nakon dolaska nije osnova za mjeru protjerivanja.

POSTUPOVNA JAMSTVA

Građani EU-a i njihove obitelji zaštićeni su i sljedećim postupovnim jamstvima:

Pisana obavijest i žalba

U slučaju protjerivanja ili odbijanja ulaska odluka o tome mora biti:

- dostavljena u pisanom obliku i sastavljena na način da osoba na koju se ona odnosi razumije njezin sadržaj i značenje toga
- mora sadržati točne i potpune informacije o razlozima na temelju kojih je odluka donesena i
- u njoj se mora posebno navesti naziv suda ili upravnog tijela kojem dotična osoba može podnijeti žalbu kao i rok za žalbu.

Pristup sudskoj zaštiti

Dotičnim se osobama radi podnošenja žalbe ili zahtjeva za preispitivanje odluka donesениh protiv njih mora osigurati mogućnost pokretanja sudskog ili upravnog žalbenog postupka. U tim se postupcima preispituju zakonitost odluke te činjenice i okolnosti na kojima se temelji predložena mjera.

Ako se uz žalbu podnosi i prijedlog za izricanje privremene mjere radi odgode izvršenja te odluke, osobu se do donošenja odluke o privremenoj mjeri u načelu ne može udaljiti s državnog područja.

Protjerivanje kao pravna posljedica kazne zatvora

Odluka o protjerivanju može se donijeti kao kazna ili kao pravna posljedica kazne zatvora. Ako se odluka donosi iz tog razloga, ali izvršava nakon više od dvije godine od njezina donošenja, država članica domaćin dužna je:

- provjeriti je li dotična osoba trenutna i stvarna prijetnja javnom poretku i javnoj sigurnosti prije nego što ju protjera i
- procijeniti jesu li se okolnosti bitno promijenile prije nego što tu osobu ili članove njezine obitelji protjera.

Zabrana ulaska i boravišta

Protjeranim građanima EU-a i članovima njihove obitelji može biti zabranjen ulazak i boravište zbog javnog poretka ili javne sigurnosti ali oni protekom razumnoga roka **mogü podnijeti zahtjev za ukidanje zabrane**, a u svakom slučaju protekom tri godine od izvršenja konačne odluke o zabrani.

Abuse and fraud

Države članice mogu donijeti potrebne mjere s ciljem odbijanja, ukidanja ili opoziva prava koja proizlaze iz ove Direktive u slučaju **zlouporabe prava ili prijevare**, kao što je fiktivni brak ili krivotvorenje dokumenata.

GDJE MOGU PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Odgovarajuće odredbe o temi iz ovog odjeljka možete pronaći u **poglavlju VI. (članci 27. do 33.) i članku 35.** Direktive.

Poglavlje 12.

Prijelazni aranžmani za radnike

PRIJELAZNI ARANŽMANI U VEZI SA SLOBODNIM KRETANJEM RADNIKA

Države članice EU-a mogu privremeno ograničiti pristup svojim tržištima rada rumunjskim i bugarskim državljanima jer im prijelazni aranžmani omogućuju da odgode primjenu prava EU-a o slobodnom kretanju radnika koje jamči slobodan pristup zapošljavanju i umjesto toga primjenjuju nacionalna pravila. Ista će pravila

vrijediti za hrvatske radnike do sedam godina nakon pristupanja Hrvatske u EU-u.

Posljedica je toga da se od radnika iz Rumunjske ili Bugarske (najduže do 31. prosinca 2013.) može zahtijevati da u svrhu zapošljavanja u nekoj od država članica EU-a pribave radnu dozvolu.

Osim toga države članice EU-a također mogu odstupiti od nekih specifičnih odredbi o pravu boravišta radnika u EU-u, ali samo gdje je to

nužno. Primjerice, država članica EU-a u kojoj je potrebna prijava nadležnim tijelima za boravište koje traje dulje od tri mjeseca može zahtijevati da radnici iz navedenih država kojima je potrebna radna dozvola uz radnu dozvolu moraju predložiti i potvrdu poslodavca o zapošljavanju ili potvrdu o radnom odnosu.

GDJE SE MOŽE PRONAĆI VIŠE INFORMACIJA?

Ako želite pronaći više informacija o tome ograničava li država članica EU-a u kojoj biste željeli raditi pristup svom tržištu rada ili o uvjetima rada i života u njima, posjetite služ-

bene web-stranice <http://ec.europa.eu/eures> na kojima možete pronaći **sveobuhvatne informacije o slobodnom kretanju radnika**.

Osim toga možete proučiti vodič Komisije o radu u drugim državama članicama EU-a koji je izradila Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključenost, a koji se može preuzeti na

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=25&langId=en&pubId=215&type=2&furtherPubs=yes>.

Poglavlje 13.

Zaštita vaših prava

**Gdje možete pronaći više informacija?
Što možete učiniti ako smatrate da se vaša prava ne poštuju?**

GDJE SE MOGU DOBITI BESPLATNE INFORMACIJE?

Više informacija o vašim pravima slobodnog kretanja i boravišta možete pronaći na mrežnom portalu Europske komisije **Your Europe**:

<http://ec.europa.eu/youreurope>.

Također možete posjetiti i web-stranice **Glavne uprave za pravosuđe** Europske komisije na

http://ec.europa.eu/justice/index_en.htm.

Ako želite pristupiti zakonodavstvu EU-a o slobodnom kretanju, možete posjetiti mrežni

portal Europske komisije o pravu EU-a **EUR-Lex** na

<http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm>.

SMATRATE LI DA SU VAŠA PRAVA POVRIJEĐENA?

Ako smatrate da je **povrijeđeno vaše pravo slobodnog kretanja i boravišta**, možete se obratiti nadležnim nacionalnim sudovima, pravobranitelju ili upravnim tijelima. Nacionalni sudovi jedina su tijela koja vam mogu dodijeliti naknadu štete ili naložiti nekom tijelu da učini ili prestane činiti nešto. Obratite se lokalnom odvjetniku za pomoć. Za informacije o pravnim lijekovima možete posjetiti europski portal e-pravosuđe na <https://e-justice.europa.eu>.

Your Europe Advice je usluga na razini Europe koja pruža ciljane pravne savjete o vašim pravima u Europskoj uniji. Odgovori su besplatni i daju se u roku od tjedan dana na bilo kojem od službenih jezika Europske unije. Za više informacija posjetite

<http://ec.europa.eu/citizensrights>

Ako smatrate da je vaš problem nastao zbog toga što su **nacionalna javna tijela pogrešno primijenila vlastito nacionalno pravo, ali i pravo EU-a**, možete se obratiti sustavu **SOLVIT** za rješavanje problema na mreži preko kojeg države članice EU-a surađuju radi izvan-sudskog rješavanja sporova. Za više informacija posjetite <http://ec.europa.eu/solvit>

Smatrate li da se ne poštuju vaša prava koja imate u EU-u, a iscrpili ste navedena pravna sredstva, svoju **pritužbu možete uputiti i Europskoj komisiji** na

http://ec.europa.eu/eu_law/your_rights.

Osim toga imate pravo podnijeti **predstavku Europskom parlamentu**. Da biste to učinili, posjetite sljedeću web-stranicu

<http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/petition.html>.

Europska komisija

Vodič o pravima koja imate kao građanin EU-a – Slobodno kretanje i život u Europi

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2013.

2013 – 35 pp. – 17,6 x 25 cm

ISBN 978-92-79-30150-6

doi:10.2838/47432

Ured za publikacije

HR

ISBN 978-92-79-30150-6

9 789279 301506

doi:10.2838/47432